

II – Diàlegs a la Catedral, ¿REENCARNACIÓ O RESURRECCIÓ?

Resum

Punt de partida: segons l'informe "Joves espanyols 1984-2017" (Fundació SM) en 2016 el 26'9 % dels joves creients d'Espanya deia creure en la reencarnació (i el 29'9 % en la resurrecció de Jesucrist). A Europa es calcula que un 25% de la població creu en la reencarnació.

Hi ha dues raons principals de la difusió d'aquesta creença: 1) la fascinació per l'oriental i exòtic que es dona en occident. Moltes vegades s'idealitza el món oriental, la seva situació i les seves creences. 2) El silenci de l'ensenyament cristià sobre el més enllà. S'ha deixat de predicar sobre el cel o l'infern, sobre el judici i la resurrecció de la carn. Molts cristians pensen d'una manera molt difuminada en el més enllà

En què consisteix la creença en la reencarnació

Segons aquesta creença, quan morim les nostres ànimes abandonen el cos i s'encarnen en un altre, que pot ser humà o no humà, fins que estiguin plenament purificades. En aquesta concepció el cos és com un vestit que es tira quan està brut o inservible, per vestir-se de un de nou. Per això, quan naixem, tenim ja una llarga història darrere de nosaltres, la qual normalment ens és desconeguda.

El desenvolupament de la creença en la reencarnació

– La creença en la reencarnació *procedeix de la Índia*. Va aparèixer al voltant del segle VIII a. C. i es recull en els *Upanisades*. El cicle que existeix en la naturalesa (fases de la Lluna, les estacions de l'any) porta a pensar que també en la vida humana es donen aquests cicles. L'ànima humana va veient el cicle de l'existència (infància, joventut, maduresa i vellesa) i després de la mort torna a començar en un altre cos, fins que totalment purificada desemboqui definitivament en l'oceà de *atman-brahman*.

– Des de la Índia es va estendre fins a Grècia ja en els segles VI-V a. C., amb Pitàgores i els pitagòrics, Plató (segle V-IV a. C.), Plotí (segle III d. C.) i els neoplatònics.

– En la modernitat *reapareix a Europa* amb la Il·lustració i els poetes del romanticisme sobretot alemany. Molt especialment la creença en la reencarnació es va difondre a Occident des de finals del segle XIX per la proliferació i propagació de les sectes d'origen i empremta hindú, budista, etc., sobretot gràcies a la teosofia, l'espiritisme, el gnosticisme modern i a la Nova Era.

A Occident, però, s'ha tractat d'adaptar aquesta creença, silenciant el seu fatalisme. Generalment es consideren les reencarnacions com un procés d'autorealització individual, que segueix un camí ascendent. Una altra característica d'occident és que s'ha volgut elevar aquesta creença a la categoria de cosa seriosa i científica. Per això s'ha intentat demostrar científicament la reencarnació de les ànimes. En el seu suport s'al·leguen alguns fenòmens estranys: el fenomen conegut com del *déjà vu* (ja vist), records d'alguna cosa que a un no li ha passat, coneixements d'origen desconegut, etc. Aquests fets no tindrien altra explicació que el haver-los experimentat en una vida anterior.

Algunes justificacions de la reencarnació

Per què una persona que ha nascut i ha crescut en una civilització amb arrels cristianes s'inclina a favor d'aquesta creença d'origen oriental? Sabem que en els nostres dies moltes persones acudeixen al "supermercat espiritual" escollint creences que els resulten d'interès, encara que siguin racionalment inconnexes i fins i tot contradictòries. Entre les raons hi ha les següents:

1. *L'explicació de l'origen del mal i dels mals.* Tot depèn del desenvolupament mecànic i inercial del karma i de les reencarnacions. D'acord amb aquesta creença, cadascú és responsable del mal que pateix quant la malícia de les seves accions en existències passades gravita sobre ell en la seva vida actual.
2. *La necessitat de purificació i de justícia.* La creença en la reencarnació permet a l'ànima realitzar la seva purificació progressiva per les seves soles forces i esforços per tal que s'ajusti amb minuciositat a la seva nova condició en un cos diferent del de la vida anterior i a les seves obligacions específiques de la seva nova existència humana, animal o vegetal.
3. *Una manera de no jugar-se la destinació a una sola bassa (existència).* Mitjançant les innumbrables reencarnacions de la mateixa ànima, aquesta no es juga el seu destí etern en una sola existència. La creença en la reencarnació deixa oberta la via a la felicitat en el futur, llaurada per un mateix, sense purgatori ni infern.

La fe en la resurrecció

La creença en la resurrecció és pròpia de la fe cristiana. Encara que troba antecedents en algunes religions antigues (l'antic Egipte i el zoroastrisme) i també en l'Antic Testament, la fe cristiana és absolutament peculiar. No neix de la reflexió humana ni de la constatació empírica, sinó de l'esdeveniment únic de la glorificació de Jesucrist després de la seva passió i mort.

El fonament d'aquesta fe està en el fet absolutament únic de la resurrecció de Jesús. Aquell que van crucificar i van penjar de la creu, va ser exaltat pel Pare, entrant a una nova manera de vida. Des del començament de la predicació cristiana s'anuncia la resurrecció de Jesús i, al mateix temps, l'esperança de ser també nosaltres dignes de gaudir de la mateixa destinació, de ressuscitar com Ell. La resurrecció del crucificat obre una gran esperança als seus seguidors: "*si hem mort amb Crist, creiem que també viurem amb Ell*" (Rm 6, 8; cf. 2Tm 2, 11).

La convicció cristiana és que la resurrecció no pot afectar només a l'ànima. No es tracta de la immortalitat de l'ànima, de la qual parlava ja el món grec. No és això el que va passar amb Jesús. La resurrecció és de la persona sencera i això vol dir que és també del seu cos, perquè el cos és part fonamental de la persona.

Però, com entendre aquesta corporeïtat? No pot ser del cos físic, perquè l'experiència ens diu que el cos físic es descompon. Sant Pau es va plantejar ja aquest tema. La seva resposta és que ressuscitarem amb un cos transformat, transfigurat (Cor 15, 42-44). No es tracta d'un cos físic sinó *d'allò corporal de l'home*. Per a l'ésser humà la corporalitat suposa sobretot estar al món, mantenir comunicacions amb els altres i viure en la història.

El model per a comprendre la nostra resurrecció és Crist ressuscitat, la identitat amb el crucificat és clara, encara que el seu cos té una aparença i qualitats diferents. Després de la resurrecció serem del tot

"conformes" a Crist, "Ell transformarà el nostre pobre cos i el configurarà al seu cos gloriós, gràcies a aquella acció poderosa amb què ell sotmetrà a si mateix tot l'univers" (Fl 3, 12).

Diu el Compendi del Catecisme: *"Amb la mort, que és separació de l'ànima i del cos, aquest cau en la corrupció, mentre l'ànima, que és immortal, va a la trobada del judici de Déu i espera tornar-se a unir al cos, quan aquest ressorgeixi transformat en la segona vinguda del Senyor. Comprendre com tindrà lloc la resurrecció sobrepasa la possibilitat de la nostra imaginació i enteniment"* (Compendi 205).

Incompatibilitat de la creença en la reencarnació i en la resurrecció

Reencarnació i resurrecció són dues visions alternatives de la fi de la persona humana, però també de com es concep l'ésser humà, la seva història i al mateix Déu. Estem davant creences incompatibles.

Dos destins diferents per a l'home després de la mort

El Nou Testament afirma explícita i categòricament que l'home mor una sola vegada, no moltes: "als homes ens tocar de morir una sola vegada, i després de la mort ve el judici" (He 9,27). En canvi, segons la creença en la reencarnació, l'ésser humà moriria moltes vegades.

Per a la fe cristiana, després de la mort, es produeix la trobada de la persona amb Algú que l'estima, que és Jesucrist. La meta de l'home és el goig d'estimar i ser estimat pel mateix Déu. La persona humana no perd, per això, la seva individualitat. Per a la creença en la reencarnació, però, el que espera després de la cadena de reencarnacions és la dissolució de l'ànima en l'atman-brahman o "l'U/ el Tot" que és una realitat impersonal i neutra.

Dues concepcions divergents de l'ésser humà

En la perspectiva de la reencarnació l'ésser humà queda reduït al seu constitutiu espiritual. El cos humà es converteix en una cosa secundària, és només un suport provisional, que no defineix constitutivament l'existència humana. El cos és com "un vestit", que un es canvia quan està brut, o com el pis llogat, que es deixa per viure en un altre.

En canvi, segons la lògica cristiana, cada persona és absolutament única i original, una criatura a la qual Déu ha volgut en la seva integritat, d'ànima i cos. Per això, el cos no és concebut com a presó de l'ànima sinó que representa una dimensió constitutiva de l'existència humana.

Dues concepcions oposades de la història

Reencarnació i resurrecció suposen també dues concepcions diferents de la història. La reencarnació suposa una concepció circular del temps, mentre que la resurrecció

Dues maneres diferents de viure

El que creu en la reencarnació tendeix a considerar les vides successives com una llei còsmica, de la qual els fenòmens estranys no són sinó signes exemplars. Habitualment, els que creuen en la reencarnació casi no parlen de pecat, perquè el pecat implica una instància divina de la qual depèn. El passiu es considera més aïat com insuficiència o fins i tot desequilibri.

En la concepció cristiana, però, no s'obeeix a una llei còsmica sinó que el mal consisteix en transgredir el manament emanat d'una voluntat santa. Pecat és violar aquesta voluntat que cerca el bé de l'home,

desobeir. L'home és un ésser únic, amb capacitat de escollir i que decideix la seva vida de manera responsable.

En la versió occidental de la reencarnació, a més, s'accentua que no hi ha res irrevocable a la vida, tot es pot revisar, atès que sempre hi haurà més oportunitats. D'aquesta manera es banalitzava la vida, ja que cada acte nostre no és vinculant. No obstant això, segons la fe en la resurrecció, cada acte de l'home és irrepetible, perquè és fruit de la seva intel·ligència i llibertat, i té un valor determinant.

En la creença en la reencarnació es dona una mena de fatalisme. Es considera que les limitacions de les persones són conseqüència de les culpes comeses en vides anteriors, de manera que es propicia un conformisme amb aquestes situacions. Per la seva banda, la fe en la resurrecció promou la lluita per realitzar el Regne de Déu, amb els seus valors de justícia i fraternitat, que és el futur que espera a l'ésser humà.

Dues maneres molt diferents de pensar a Déu

La creença en la reencarnació fa recaure sobre l'home tota la responsabilitat de la seva salvació individual. Expressa una voluntat d'autoredempció per part de l'home. En aquesta creença, Déu no té lloc. La salvació consisteix, no en rebre un do de Déu, sinó en integrar-se en l'ordenació de la realitat, trencant amb les aparences.

En canvi, la creença en la resurrecció suposa la idea d'un Déu personal. Part de la consciència que l'home necessita ser salvat. La resurrecció és un do acompanyat d'un perdó. No depèn d'un principi de compensació com la reencarnació sinó de la voluntat d'un Déu que és amor. La lògica pròpia de la fe cristiana és la lògica de la gràcia.

Conclusió

Reencarnació i resurrecció són dues maneres de respondre a aquest gran misteri que envolta la vida de l'home. Totes dues pensen en la mort i en la vida, però, com esper haver explicat, es tracta de dues creences divergents i incompatibles. És absurd que un cristià afirmi creure en la reencarnació, com ho seria que un bon hindú pensara que anava a ressuscitar.

¿REENCARNACIÓN O RESURRECCIÓN?

Resumen de la intervención

Punto de partida: según el informe “Jóvenes Españoles 1984-2017” (Fundación SM) en 2016 el 26’9 % de los jóvenes creyentes de España decía creer en la reencarnación (y el 29’9 % en la resurrección de Jesucristo). En Europa se calcula que un 25 % de la población cree en la reencarnación.

Hay dos razones principales de la difusión de esta creencia. 1) La fascinación por lo oriental y exótico que se da en occidente. 2) El silenciamiento de la enseñanza cristiana sobre el más allá. Se ha dejado de predicar sobre el cielo o el infierno, sobre el juicio y la resurrección de la carne. Muchos cristianos piensan de un modo muy vago en el más allá.

En qué consiste la creencia en la reencarnación

Según esta creencia, cuando morimos nuestras almas abandonan el cuerpo y se encarnan en otro, que puede ser humano o no humano, hasta que estén plenamente purificadas. En esta concepción el cuerpo es como un vestido que se tira cuando está sucio o inservible para vestirse de otro nuevo. Por eso, cuando nacemos, tenemos ya una larga historia detrás de nosotros, la cual normalmente nos es desconocida.

El desarrollo de la creencia en la reencarnación

– La creencia en la reencarnación procede de India. Apareció en torno al siglo VIII a. C. y se recoge en los Upanisades. El ciclo que existe en la naturaleza (fases de la Luna, las estaciones del año) lleva a pensar que también en la vida humana se dan estos ciclos. El alma humana va viendo el ciclo de la existencia (infancia, juventud, madurez y ancianidad) y después de la muerte vuelve a empezar en otro cuerpo, hasta que totalmente purificada desemboque definitivamente en el océano de Átman-Brâhman.

– Desde la India se extendió hasta Grecia ya en los siglos VI-V a. C., con Pitágoras y los pitagóricos, Platón (siglo V-IV a. C.), Plotino (siglo III d. C.) y los neoplatónicos.

– En la modernidad reaparece en Europa con la Ilustración y los poetas del romanticismo sobre todo alemán. Muy especialmente la creencia en la reencarnación se va difundiendo en Occidente desde finales del siglo XIX por la proliferación y propagación de las sectas de origen e impronta hindú, budista, etc., sobre todo gracias a la teosofía, al espiritismo, al gnosticismo moderno y a Nueva Era.

En Occidente, sin embargo, se ha tratado de adaptar esta creencia, silenciando su fatalismo. Generalmente se consideran las reencarnaciones como un proceso de autorrealización individual, que sigue un camino ascendente. Domina el optimismo y no se piensa en una degradación de las almas, como en la creencia clásica. Otra característica de occidente es que se ha querido elevar esta creencia a la categoría de algo serio y científico. Por ello se ha intentado demostrar científicamente la reencarnación de las almas. En su apoyo se alegan algunos fenómenos extraños: el fenómeno conocido como del *déjà vu* (ya visto), recuerdos de algo que a uno no le ha pasado, conocimientos de origen desconocido, etc. Estos hechos no tendrían otra explicación que el haberlos experimentado en una vida anterior.

Algunas justificaciones de la reencarnación

¿Por qué una persona que ha nacido y ha crecido en una civilización con raíces cristianas escoge esa creencia de origen oriental? Sabemos que en nuestros días muchas personas acuden al “supermercado espiritual” escogiendo creencias que les resultan de interés, aunque sean racionalmente inconexas e incluso contradictorias. Entre las razones están las siguientes:

1. *La explicación del origen del mal y de los males.* Todo depende del desarrollo mecánico e inercial del karma y de las reencarnaciones. De acuerdo con esta creencia, cada uno es responsable del mal que padece en cuanto la malicia de sus acciones en existencias pasadas gravita sobre él en su vida actual.
2. *La necesidad de purificación y de justicia.* La creencia en la reencarnación permite al alma realizar su purificación progresiva por sus solas fuerzas y esfuerzos con tal que se ajuste con minuciosidad a su nueva condición en un cuerpo distinto al de la vida anterior y a sus obligaciones específicas de su nueva existencia humana, animal o vegetal.
3. *Un modo de no jugarse el destino a una sola baza.* Mediante las innumerables reencarnaciones de la misma alma, esta no se juega su destino eterno en una sola baza o existencia. La creencia en la reencarnación deja expedita la vía a la felicidad en el porvenir, labrada por uno mismo, sin purgatorio ni infierno.

La fe en la resurrección

La creencia en la resurrección es propia de la fe cristiana. Aunque encuentra antecedentes en algunas religiones antiguas (el antiguo Egipto y el zoroastrismo) y también en el Antiguo Testamento, la fe cristiana es absolutamente peculiar. No nace de la reflexión humana ni de la constatación empírica, sino del acontecimiento único de la glorificación de Jesucristo tras su pasión y muerte.

El fundamento de esta fe está en el hecho absolutamente único de la resurrección de Jesús. Aquel al que crucificaron y colgaron del madero, fue exaltado por el Padre, entrando a un nuevo modo de vida. Desde el comienzo de la predicación cristiana se anuncia la resurrección de Jesús y, al mismo tiempo, la esperanza

de ser también nosotros dignos de gozar del mismo destino, de resucitar como Él. La resurrección del crucificado abre una gran esperanza a sus seguidores: “si hemos muerto con Cristo, creemos que también viviremos con Él” (Rom 6, 8; cf. 2 Tim 2, 11).

La convicción cristiana es que la resurrección no puede afectar sólo al alma. No se trata de la inmortalidad del alma, de la que hablaba ya el mundo griego. No es eso lo que pasó con Jesús. La resurrección es de la persona entera y esto significa que es también de su cuerpo, porque lo corporal es parte fundamental de la persona.

Pero, ¿cómo entender esta corporeidad? No puede ser del cuerpo físico, porque la experiencia nos dice que el cuerpo físico se descompone. San Pablo se planteó ya este tema. Su respuesta es que resucitaremos con un cuerpo transformado, transfigurado (1 Cor 15, 42-44). No se trata de un cuerpo físico –como muchas veces se ha entendido- sino de lo corporal del hombre. Para el ser humano la corporalidad supone sobre todo estar en el mundo, mantener comunicaciones con los otros y vivir en la historia.

El modelo para comprender nuestra resurrección es Cristo resucitado, cuya identidad con el crucificado es clara, aunque su cuerpo tiene una apariencia y cualidades distintas. Tras la resurrección seremos del todo “conformes” a Cristo, “el cual transformará nuestro cuerpo humilde, según el modelo de su cuerpo glorioso”, resucitado (Filip 3, 21).

Dice el Compendio del Catecismo: “Con la muerte, que es separación del alma y del cuerpo, éste cae en la corrupción, mientras el alma, que es inmortal, va al encuentro del juicio de Dios y espera volverse a unir al cuerpo, cuando éste resurja transformado en la segunda venida del Señor. Comprender cómo tendrá lugar la resurrección sobrepasa la posibilidad de nuestra imaginación y entendimiento” (*Compendio* 205).

Incompatibilidad de la creencia en la reencarnación y en la resurrección

Reencarnación y resurrección son dos visiones alternativas del fin de la persona humana, pero también de cómo se concibe al ser humano, su historia y al mismo Dios. Estamos ante creencias incompatibles.

Dos destinos distintos para el hombre tras la muerte

El Nuevo Testamento afirma explícita y categóricamente que el hombre muere una sola vez, no muchas: “el destino establecido del hombre es morir una sola vez y, después de la muerte, el juicio” (Hebr 9,27). En cambio, según la creencia en la reencarnación, el ser humano moriría muchas veces.

Para la fe cristiana, tras la muerte, se produce el encuentro de la persona con Alguien que le ama, que es Jesucristo. La meta del hombre es el gozo de amar y ser amado por el mismo Dios. La persona humana no pierde, por ello, su individualidad. Para la creencia en la reencarnación, sin embargo, lo que espera tras la cadena de reencarnaciones es la disolución del alma en *Átman-Brâhman* o “lo Uno/Todo” que es una realidad impersonal y neutra.

Dos concepciones divergentes del ser humano

En la perspectiva de la reencarnación el ser humano queda reducido a su constitutivo espiritual. El cuerpo humano se convierte en algo secundario, es sólo un soporte provisional, que no define constitutivamente la existencia humana. El cuerpo es como “un vestido”, que uno se cambia cuando está sucio, o como el piso alquilado, que se deja para vivir en otro.

En cambio, según la lógica cristiana, cada persona es absolutamente única y original, una criatura a la que Dios ha querido en su integridad, de alma y cuerpo. Por eso, el cuerpo no es concebido como prisión del alma sino que representa una dimensión constitutiva de la existencia humana.

Dos concepciones opuestas de la historia

Reencarnación y resurrección suponen también dos concepciones distintas de la historia. La reencarnación supone una concepción circular del tiempo, mientras que la resurrección implica una concepción lineal.

Dos maneras distintas de vivir

El que cree en la reencarnación tiende a considerar las vidas sucesivas como una ley cósmica, de la que los fenómenos extraños no son sino signos ejemplares. Habitualmente, los que creen en la reencarnación no hablan del pecado, pues el pecado implica una instancia divina de la que se depende. El pasivo se considera más bien como insuficiencia o incluso desequilibrio.

En la concepción cristiana, sin embargo, no se obedece a una ley cósmica sino que el mal consiste en transgredir el mandamiento de una voluntad santa. Pecado es violar esa voluntad que busca el bien del hombre, desobedecerla. El hombre es un ser único, con capacidad de elegir y que decide su vida de modo responsable.

En la versión occidental de la reencarnación, además, se acentúa que no hay nada irrevocable en la vida, todo puede revisarse, dado que siempre habrá más oportunidades. De esta manera se banaliza la vida, pues cada acto nuestro no es vinculante. Sin embargo, la fe en la resurrección, cada acto del hombre es irreplicable, porque es fruto de su inteligencia y libertad, y tiene un valor determinante.

En la creencia en la reencarnación se da una especie de fatalismo. Se considera que las limitaciones de las personas son consecuencia de las culpas cometidas en vidas anteriores, con lo que se propicia un conformismo con estas situaciones. Por su parte, la fe en la resurrección promueve la lucha por realizar el reino de Dios, con sus valores de justicia y fraternidad, que es el futuro que espera al ser humano.

Dos maneras muy distintas de pensar a Dios

La creencia en la reencarnación hace recaer sobre el hombre toda la responsabilidad de su salvación individual. En esta creencia, Dios no tiene lugar. La salvación consiste, no en recibir un don de Dios, sino en integrarse en la ordenación de lo real, rompiendo con las apariencias.

En cambio, la creencia en la resurrección supone la idea de un Dios personal. Parte de la conciencia de que el hombre necesita ser salvado. La resurrección es un don acompañado de un perdón. No depende de un principio de compensación como la reencarnación sino de la voluntad de un Dios que es amor. La lógica propia de la fe cristiana es lógica de la gracia.

Conclusión

Reencarnación y resurrección son dos maneras de responder a ese gran misterio que envuelve la vida del hombre. Ambas piensan en la muerte y en la vida, pero, como espero haber mostrado, se trata de dos creencias divergentes e incompatibles. Es absurdo que un cristiano afirme creer en la reencarnación, como lo sería que un buen hindú pensará que iba a resucitar.